

Sygn. akt: I C 55/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 maja 2017 roku

Sąd Rejonowy w Głubczycach I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSR Krzysztof Chruszczewski
Protokolant:	st. sekr. sądowy Monika Bliźnicka

po rozpoznaniu w dniu 21 kwietnia 2017 roku

sprawy z powództwa W. P.

przeciwko A. J.

o zachówek

zasądza od pozwanej A. J. na rzecz powoda W. P. kwotę 6 146,00 zł (sześć tysięcy sto czterdzieści sześć złotych).

Sygn. akt I C 55/15

UZASADNIENIE

Powód W. P. domagał się zasądzenia od pozwanej A. J. na jego rzecz tytułem zachowku po matce U. P. kwoty 6 146,00 zł.

Pozwana A. J. wniosła o oddalenie powództwa wytoczonego przez W. P. w całości.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

U. P. i B. P. byli współwłaścicielami lokalu mieszkalnego położonego w G. przy ul. (...), opisanego w księdze wieczystej nr (...) Sądu Rejonowego w G. położonego na parterze, składającego się z dwóch pokoi, przedpokoju, kuchni i łazienki z wc o pow. 65,56 m². W mieszkaniu tym małżonkowie zamieszkiwali wraz z dwójką swoich dzieci pozwaną A. J. i powodem W. P..

B. P. w 1999 roku wyjechał do USA w celach zarobkowych. Wówczas przysłał żonie około 500 - 700 dolarów miesięcznie na utrzymanie domu. U. P. w tym czasie prowadziła działalność gospodarczą w zakresie sprzedaży warzyw i owoców. Z uwagi na problemy zdrowotne U. P. była zmuszona w 2001 roku zamknąć działalność gospodarczą i została zarejestrowana jako osoba bezrobotna bez prawa do zasiłku. B. P. w 2004 roku na krótki czas przyjechał do kraju po czym ponownie wyjechał do USA, gdzie przebywał do 2008 roku. W dniu 10 grudnia 2008 roku B. P. wrócił do Polski na stałe. We wspólnym mieszkaniu zajął wówczas dwa pokoje i zamknął je na klucz. Na początku przekazywał żonie kwoty 20-30 zł dziennie na utrzymanie, a od kwietnia 2009 roku zaczął sam robić zakupy i nie przekazywał żonie żadnych pieniędzy. Od tego czasu U. P. pozostawała na utrzymaniu córki A. J., która pożyczala matce pieniądze w kwotach 100 - 400 zł, łącznie około 1 630,00 zł. Pozwana A. J. oczekiwała od matki zwrotu tej pożyczki. Pozwana A. J.

opłacała również rachunki za gaz, prąd, czynsz, ubezpieczenie, ponosiła opłaty związane z zakupem opału, usunięcia nieszczelności na instalacji gazowej, wszystko w łącznej wysokości ok. 2 900,00 zł.

W dniu 28 czerwca 2010 roku U. P. w Kancelarii Notarialnej w G., przed notariuszem L. M. sporządziła testament, w którym do całości spadku po sobie powołała swoją córkę A. J..

Wyrokiem Sądu Okręgowego w O.z dnia 14 lipca 2010 roku w sprawie I RC (...) związek małżeński B. P. i U. P. rozwiązano przez rozwód bez orzekania o winie stron. Nadto Sąd zasądził od B. P. na rzecz U. P. alimenty w kwocie 500,00 zł miesięcznie oraz ustalił sposób korzystania ze wspólnego mieszkania w ten sposób, iż B. P. mógł korzystać z pokoju po prawej stronie od wejścia, U. P. z pokoju po lewej stronie od wejścia, a wspólnie byli małżonkowie mogli korzystać z kuchni, łazienki, przedpokoju, garażu, komórki, piwnicy i strychu.

U. P. zmarła w dniu 28 października 2012 roku w G.. Była zamężna raz, zmarła jako rozwiedziona. Jako spadkobierców ustawowych po sobie pozostawiła córkę A. J. i syna W. P.. Spadkodawczyni nie miała innych dzieci, w tym pozamałżeńskich bądź przysposobionych. A. J. i W. P. spadek po matce przyjęli wprost. Nikt ze spadkobierców ustawowych nie zrzekał się dziedziczenia ani nie został uznany za niegodnego dziedziczenia. W. P. nie podnosił zarzutów co do rozporządzenia testamentowego matki na rzecz siostry A. J..

Postanowieniem Sądu Rejonowego wP. VI Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w G. z dnia 23 maja 2013 roku w sprawie VI Ns (...) stwierdzono, iż spadek po U. P. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 28 czerwca 2010 roku dziedziczy córka A. J. w całości.

Kwestiami związanymi z pochówkiem U. P. zajęła się pozwana A. J.. Poniosła ona koszty pochówku, które wyniosły: 3 775,00 zł tytułem opłaty za usługi pogrzebowe, 786,00 zł tytułem zorganizowania stypy, 590,00 zł za zakup kwiatów i wieńców, 220,00 zł za wykupienie miejsca na cmentarzu, 92,76 zł za zakup ubrań i innych rzeczy dla zmarłej. Koszt uzyskania zgody na postawienie nagrobka wyniósł 87,00 zł, a koszt wykonania nagrobka 7 350,00 zł, co w całości pokryła pozwana A. J..

W skład spadku po U. P. wchodzi udział wynoszący 1/2 część w nieruchomości lokalowej położonej w G. przy ul. (...), dla której prowadzona jest przez Sąd Rejonowy w Głębzycach księga wieczysta nr (...) oraz związany z własnością tego lokalu udział w wysokości 1/2 części w 136/1000 udziału w prawie własności działki nr (...) i w częściach wspólnych budynku.

W dniu 14 grudnia 2012 roku B. P. dokonał darowizny przysługującego mu udziału wynoszącego 1/2 części w lokalu mieszkalnym położonym w G. przy ul. (...) na rzecz syna W. P., który na darowanym mu udziale ustanowił na rzecz B. P. dożywotnią służebność mieszkania.

Pozwana A. J. jako współwłaściciel tego mieszkania ponosi obecnie koszty związane z jego utrzymaniem, pomimo tego, iż w mieszkaniu tym nie zamieszkuje.

Biegły z zakresu szacowania nieruchomości określił wartość rynkową udziału wynoszącego 1/2 w tej nieruchomości lokalowej na kwotę 55 000,00 zł. Ogólny standard lokalu i stan techniczny wyposażenia biegły ocenił na przeciętny, układ i wielkość pomieszczeń dobra, lokalizacja dobra, stan techniczny budynku zadawalający, funkcjonalność lokalu przeciętna, powierzchnia użytkowa średnia, piętro słabe.

Pozwana A. J. kwestionowała sporządzoną wycenę zarzucając nieuwzględnienie faktu obciążenia nieruchomości prawem dożywocia, błędny opis stanu lokalu wycenianego, nierzetelność analizy i charakterystyki rynku, błędy matematyczne w zestawieniu transakcji, nieczytelność protokołu i brak możliwości uczestnictwa w czynnościach biegłego.

W uzupełniającej opinii biegły wskazał, iż w opinii nie uwzględnił służebności mieszkania, albowiem prawo to obciąża udział powoda W. P.. Co do opisu stanu technicznego lokalu biegły wskazał, iż pokój nr (...) jest przedzielony ścianą typu lekkiego, opis lokalu został wykonany zgodnie z oceną biegłego co do stanu lokalu, który został określony jako

przeciętny, co stanowi najniższą ocenę w skali ocen cech rynkowych wpływających na wartość nieruchomości. Nadto co do zarzutu nierzetelności dokonanej przez biegłego analizy i charakterystyki rynku, biegły wskazał, iż zestawiał wszystkie transakcje rynkowe nieruchomości podobnych. Określona w opinii wartość udziału 1/2 nieruchomości na kwotę 55 000,00 zł dała średnią wynoszącą 1 677,90 zł/m², a więc niższą od średniej z transakcji rynkowych będących przedmiotem porównania.

/dowody: dokumenty znajdujące się w aktach Sądu Rejonowego w P. VI Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w G. sygn. VI Ns(...); dokumenty znajdujące się w aktach Sądu Okręgowego w O. sygn. I RC (...); dokumenty dołączone do pism procesowych pozwanej A. J. k. 60 - 92, 106, 159 - 163; opinia biegłego A. K. k. 24 - 45 i k. 128 - 131/

Sąd zważył co następuje:

Powództwo wytoczone przez W. P. o należny mu zachówek po matce U. P. co do zasady zasługuje na uwzględnienie.

Podstawę prawną rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie stanowi art. 991 § 1 k.c., zgodnie z którym zstępny, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest stale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach – połowa wartości tego udziału (zachówek). Chodzi tutaj o udział określony na podstawie przepisów art. 931 i następnych k.c.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 kwietnia 2004 roku, IV CK 215/03, prawa uprawnionego do zachowku przysługujące mu ze względu na szczególny, bardzo bliski stosunek rodzinny, istniejący między nim a spadkodawcą, służą urzeczywistnieniu obowiązków moralnych, jakie spadkodawca ma względem swoich najbliższych oraz realizacji zasady, iż nikt nie może na wypadek swojej śmierci rozporządzić swoim majątkiem zupełnie dobrowolnie, z pominięciem swoich najbliższych. Instytucja zachowku spełnia zarówno funkcję umacniania rodziny, jak i funkcję alimentacyjną.

Postanowieniem z dnia 23 maja 2013 roku w sprawie VI Ns (...) Sąd Rejonowy w P. VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w G. stwierdził, że spadek po U. P. na podstawie testamentu notarialnego z dnia 28 czerwca 2010 roku dziedziczy córka A. J. w całości.

W myśl przepisu art. 931 § 1 i 2 k.c. w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jeżeli zaś dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada jego dzieciom w częściach równych.

Bezspornym w sprawie jest, że U. P. w chwili śmierci była rozwiedziona i miała dwoje dzieci powoda W. P. oraz pozwaną A. J.. Reasumując powyższe rozważania, przy uwzględnieniu, iż żaden ze spadkobierców ustawowych U. P. nie odrzucił spadku, nie zrzekł się dziedziczenia po niej, ani nie został uznany za niegodnego dziedziczenia, porządek dziedziczenia ustawowego po niej kształtuje się następująco: powód W. P. odziedziczyłby 1/2 części spadku po matce U. P. a pozwana A. J. odziedziczyłby także 1/2 części spadku po matce U. P..

W tym miejscu należy podkreślić, że wysokość należnego uprawnionemu spadkobiercy ustawowemu zachowku jest pochodną wartości spadku odziedziczonego przez spadkobiercę testamentowego. Wymaga to po pierwsze ustalenia czystej wartości spadku, po drugie zaś doliczenia dokonanych przez spadkodawcę darowizn.

Do ustalenia zachowku konieczne jest zatem obliczenie różnicy między aktywami i pasywami spadku, a następnie doliczenie, stosownie do przepisów art. 993 i następnych k.c. darowizn uczynionych przez spadkodawcę, co w niniejszej sprawie nie będzie miało miejsca, albowiem U. P. nie czyniła żadnej darowizny ze swojego majątku.

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego stwierdzić należy, że stan czystego spadku po U. P. jest dodatni. Wartość rynkowa udziału wynoszącego 1/2 w nieruchomości położonej w G. przy ul. (...), który na mocy testamentu notarialnego odziedziczyła po matce pozwana A. J., biegły określił na kwotę 55 000,00 zł. Sąd w tym zakresie w pełni podziela opinię biegłego, albowiem była ona kompleksowa, spójna, jasna i logiczna, a zarzuty podniesione przez pozwaną należało uznać za nietrafione. Przede wszystkim za nietrafiony Sąd uznał zarzut nie uwzględnienia przy obliczaniu wartości rynkowej udziału w nieruchomości, ograniczającego ją prawa rzeczowego w postaci służebności mieszkania na rzecz B. P.. Jak wynika

z analizy księgi wieczystej przedmiotowej nieruchomości, B. P. dokonał darowizny przysługującego mu udziału w prawie własności nieruchomości na rzecz syna W. P., który na darowanym mu udziale ustanowił na rzecz B. P. dożywotnią służebność mieszkania. Nie sposób zatem uznać, iż służebność obciąża udział pozwanej A. J., a tym samym prowadzi do obniżenia wartości rynkowej udziału w prawie własności nieruchomości. Biegły dokonał oceny stanu technicznego lokalu, który został oceniony jako przeciętny, co jak wskazał stanowi najniższą ocenę w skali ocen cech rynkowych wpływających na wartość nieruchomości.

Za długi spadkowe z kolei należy uznać poniesione przez A. J. koszty pogrzebu oraz postawienia nagrobka spadkodawczyni w łącznej kwocie około 13 000,00 zł, albowiem pogrzeb oraz zwyczaj stawiania nagrobków zmarłemu w sposób oczywisty panują powszechnie w środowisku stron, a koszty mieszczą się w rozsądnych granicach, stąd wydatek taki podlegać musi rozliczeniu. Nadto za długi spadkowe Sąd uznał kwoty przekazywane U. P. przez pozwaną A. J. tytułem pożyczki w łącznej kwocie około 1 630,00 zł, albowiem do tej kwoty pozwana wykazała faktyczną wysokość udzielonych U. P. pożyczek. Nadto Sąd zaliczył również uiszczane przez A. J. w imieniu U. P. rachunki za czynsz, gaz, prąd, ubezpieczenie, zakup opału i inne w łącznej wysokości około 2 860,00 zł. Zaliczeniu na poczet długów spadkowych w żadnej mierze nie mogły z kolei podlegać uiszczane przez A. J. po śmierci U. P. opłaty tytułem użytkowania mieszkania, albowiem koszty te obciążają pozwaną A. J. i powoda W. P. jako współwłaścicieli tej nieruchomości i podlegają rozliczeniu w ramach odrębnego postępowania. Nadto Sąd nie uwzględnił przedstawionych przez pozwaną rachunków na zakup żywności na rzecz matki U. P., uznając je za drobne darowizny, zwyczajowo przyjęte w stosunkach między rodzicami i dziećmi, które na podstawie art. 994 § 1 k.c. nie podlegają zaliczeniu przy obliczaniu zachowku. Sąd nie uwzględnił również części przedłożonych przez pozwaną rachunków, które w całości były nieczytelne, a kwoty zostały dopisane przez pozwaną A. J..

Pomniejszając zatem odziedziczoną przez pozwaną A. J. wartość rynkową udziału w lokalu mieszkalnym położonym w G. przy ul. (...) to jest kwotę 55 000,00 zł o powyżej opisane długi spadkowe w łącznej kwocie 17 490,00 zł uzyskujemy kwotę 37 510,00 zł, stanowiącą substrat zachowku.

W tym miejscu wymaga oceny zgłoszony przez pozwaną zarzut nadużycia przez powoda W. P. prawa, poprzez wystąpienie przeciwko pozwanej A. J. z roszczeniem o zachówek.

Sąd mając na uwadze istotę i cele instytucji zachowku, stwierdził brak podstaw do uznania, że roszczenie powoda W. P. jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, a tym samym brak jest podstaw nie tylko do oddalenia powództwa na tej podstawie, lecz również do obniżenia należnego mu zachowku.

Reasumując powyższe rozważania, należy podkreślić, że mnożąc substrat zachowku to jest kwotę 37 510,00 zł przez ułamek stanowiący podstawę do obliczenia zachowku należnego powodowi W. P. to jest 1/4 uzyskujemy kwotę 9 377,50 zł stanowiącą należny mu zachówek. Stąd też w ocenie Sądu żądanie powoda W. P. zasądzenia na jego rzecz zachowku w kwocie 6 146,00 zł mieści się we wskazanym wymiarze zachowku.

Zgodnie z treścią art. 321§1 k.p.c. Sąd nie może wyrokować co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem, ani zasądzać ponad żądanie. Stąd też Sąd zasądził od pozwanej A. J. na rzecz powoda W. P. dochodzoną przez niego kwotę 6 146,00 zł, jako należny mu zachówek po matce U. P..